

Bölüm 7

DENETİM RAPORU GECİKMESİ VE BIST 100 ENDEKSİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Atıla KARKACIER¹

1. GİRİŞ

Güvenilir bilgiye olan ihtiyaç, son yıllarda ekonomik faaliyetlerin artışı neticesinde işlemlerin daha karmaşıklaşması, verilerdeki artış ve bilgiyi sağlayanların yanlı tutumları sonucunda artmıştır (Kardeş-Selimoğlu, Özbirecikli & Uzay, 2019: 4). Kamuya sunulan mali tabloların ilgili kullanıcılar açısından makul ölçüde güvenilir olması mali tabloların bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi ile sağlanmaktadır. Bu şekilde finansal tabloların doğruluğu ve geçerliliği hususunda kamuoyunun güveni artmaktadır. Finansal bilgilerin yararlı olması için ilgili ve güvenilir olması gerekir. İlgili olması için finansal bilgilerin, kullanıcıların finansal kararlarını etkileyebilecek düzeyde kaliteye sahip olmasını gerektirir. Yıl sonunda açıklanan finansal raporlarda yer alan bilgilerin kullanıcılar açısından ekonomik bir değerinin olması için finansal raporlar zamanında ilan edilmeli ve mali yıl sonundan itibaren en kısa süre içerisinde kullanıcılara sunulmalıdır.

Finansal bilgilerin raporlanmasında yaşanabilecek gecikmeler, finansal raporların etkinliğini olumsuz yönde etkileyebilecektir. Denetim raporlarının ilan edilme sürelerinin önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Denetim faaliyetleri neticesinde harcanan süre, denetimden geçmiş finansal tabloların ilgili kullanıcılara sunulma zamanını da etkileyebilecektir. Zira kullanıcılar için finansal tablolara ait denetim görüşü de karar vermeleri açısından önemlidir. Hem bilgi asimetrisinin hem de bilgi kullanıcılarının alacakları kararlardaki belirsizliğin önüne geçmek için finansal tabloların finansal raporlama standartları uyarınca gerçeği tüm önemli yönleriyle doğru ve dürüst bir şekilde yansıtıp yansıtmadığına ilişkin denetim görüşünün zamanında açıklanması bu bağlamda önem arz etmektedir.

Literatürde denetim raporu gecikmesi (audit report lag), bir şirketin mali yıl sonu ile denetim raporu tarihi arasındaki gün sayısı olarak ifade edilmektedir. Finansal tabloların zamanında ilan edilmesinin önemi göz önüne alındığında, denetim raporu gecikmesinin finansal tabloların bilgilendirici değerini etkileyen

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, atila.karkacier@gop.edu.tr

göre işletme karlılığı yüksek olan işletmeler beklendiği gibi diğerlerine göre daha erken raporlama yapmaktadır. Denetim raporu gecikmesi ile CEO ve yönetim kurulu başkanının farklı kişilerden oluşması arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki vardır. CEO ile yönetim kurulu başkanının aynı kişilerden oluşması şirketin zayıf kurumsal yönetim uygulamalarına sahip olduğu sonucunu doğurmaktadır. Bu durum da denetçilerin denetim raporu gecikmesini artıracak görevlere ihtiyaç duyabileceğini işaret etmektedir. CEO'lar ile yönetim kurulu başkanlarının aynı kişilerden oluşmadığı şirketlerin diğerlerine göre beklendiği gibi daha erken raporlama yaptıkları tespit edilmiştir. Denetim raporu gecikmesi ile şirketi denetleyen firmanın dört büyüklerden biri olması arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki vardır. Daha kalifiye ve eğitilmiş personel ile üstün denetim teknolojisi kullanımının bir sonucu olarak dört büyükler olarak adlandırılan denetim firmalarının denetim görevlerini yerine getirirken daha az zaman harcamaları beklenmektedir. Denetimi dört büyük denetim firması tarafından gerçekleştirilen şirketlerin diğerlerine göre beklendiği gibi daha erken raporlama yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Finansal açıdan başarısız işletmelerin diğer işletmelere göre daha geç raporlama yapması beklenmektedir. Bunun sebebi de finansal açıdan sıkıntılı işletmelerin daha büyük bir denetim riski oluşturacağından denetim prosedürlerinin genişletilerek denetimde daha fazla zaman harcanmasının gerekliliğidir. Ancak kurulan modelde finansal başarısızlık değişkeninin istatistiksel olarak anlam ifade etmediği tespit edilmiştir.

Bu çalışmada yapılan analiz 2016-2019 yıllarında Türkiye'de BIST 100 endeksinde faaliyet gösteren işletmelerden elde edilen veriler ile gerçekleştirilmiştir. Gelecekte araştırmacılar denetim raporu gecikmesini etkileyen bağımsız değişkenlerin sayısını artırarak veya farklı değişkenler kullanarak bir model oluşturabilirler. Bununla birlikte farklı ülkelerden elde edilen verilerle karşılaştırmalı bir çalışma yapılması ve daha geniş bir zaman aralığının kullanılması ile de literatüre katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

1. Abdillah, M. R., Mardijuwono, A. W. & Habiburrochman, H. (2019). The effect of company characteristics and auditor characteristics to audit report lag. *Asian Journal of Accounting Research*, 4(1), 129-144. Doi: 10.1108/AJAR-05-2019-0042
2. Bhuiyan, M. B. U., & D'Costa, M. (2020). Audit committee ownership and audit report lag: Evidence from Australia. *International Journal of Accounting & Information Management*, 28 (1), 96-125. Doi: 10.1108/IJAİM-09-2018-0107
3. Bryan, D. B., & Mason, T. W. (2020). Earnings volatility and audit report lag. *Advances in accounting*, 51, 100496.
4. Carslaw, C. A., & Kaplan, S. E. (1991). An examination of audit delay: Further evidence from New Zealand. *Accounting and Business Research*, 22(85), 21-32.

5. Cengiz, S. (2017). Denetim komitesi etkinliğinin denetim raporlarının yayınlanma süresi üzerindeki etkisinin incelenmesi: Borsa İstanbul'da bir uygulama. *Mali Çözüm Dergisi*, 27, 31.
6. Durand, G. (2019). The determinants of audit report lag: A meta-analysis. *Managerial Auditing Journal*, 34 (1), 44-75. Doi: 10.1108/MAJ-06-2017-1572
7. Fujianti, L. & Satria, I. (2020). Firm size, profitability, leverage as determinants of audit report lag: Evidence from Indonesia. *International Journal of Financial Research*, 11 (2), 61.
8. Güleç, Ü. Ö. F. & Mozeikçi, A. A. (2020). Denetim raporlarının yayınlanma süresinin incelenmesi: Bist şirketleri için bir uygulama. *Mali Çözüm Dergisi*, 30, 125-144.
9. Habib, A. & Bhuiyan, M. B. U. (2011). Audit firm industry specialization and the audit report lag. *Journal of international accounting, auditing and taxation*, 20(1), 32-44.
10. Habib, A., Bhuiyan, M. B. U., Huang, H. J. & Miah, M. S. (2019). Determinants of audit report lag: A meta-analysis. *International journal of auditing*, 23(1), 20-44.
11. Habib, A. & Muhammadiyah, A. H. (2018). Political connections and audit report lag: Indonesian evidence. *International Journal of Accounting & Information Management*, 26 (1), 59-80. Doi: 10.1108/IJAIM-08-2016-0086
12. İşseveroğlu, G. (2019). Bağımsız denetim raporunda kilit denetim konuları: Bist sigorta şirketlerinin 2017-2018 yılları analizi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi (MUVU)*, 84, 49-64. Doi: 10.25095/mufad.619076
13. Kaaroud, M. A., Ariffin, N. M. & Ahmad, M. (2020). The extent of audit report lag and governance mechanisms. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 11, 70-89. Doi: 10.1108/JIABR-05-2017-0069
14. Kardeş-Selimoğlu S., M. Ö., Özbirecikli, M. ve Uzay, Ş. (2019). *Bağımsız denetim: Türkiye denetim standartları ile uyumlaştırılmış*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
15. KGK (2021). BDS-700. (04/02/2021 tarihinde (https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TDS/TDS_2021_Seti/BDS%20700.pdf adresinden ulaşılmıştır).
16. Leventis, S., Weetman, P. & Caramanis, C. (2005). Determinants of audit report lag: Some evidence from the Athens Stock Exchange. *International Journal of Auditing*, 9(1), 45-58.
17. Meckfessel, M. D. & Sellers, D. (2017). The impact of big 4 consulting on audit reporting lag and restatements. *Managerial Auditing Journal*, 32, 19-49. Doi: 10.1108/MAJ-02-2016-1321
18. Montgomery, D. C., & Runger, G. C. (2010). *Applied statistics and probability for engineers*. John Wiley & Sons.
19. Mutiara, Y. T., Zakaria, A. & Anggraini, R. (2018). The influence of company size, company profit, solvency and CPA firm size on audit report lag. *Journal of Economics Finance and Accounting*, 5(1), 1-10.
20. Omer, W. K. H., Aljaaidi, K. S. & Al-Moataz, E. S. (2020). Risk management functions and audit report lag among listed Saudi manufacturing companies. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business (JAFEB)*, 7(8), 61-67.
21. Rusmin, R. & Evans, J. (2017). Audit quality and audit report lag: case of Indonesian listed companies. *Asian Review of Accounting*, 25 (2), 191-210. Doi: 10.1108/ARA-06-2015-0062
22. Simnett, R., Aitken, M., Choo, F. & Firth, M. (1995). The determinants of audit delay. *Advances in Accounting*, 13(1), 1-20.
23. Şamil, S. & Tok, O. (2020). Denetim raporu gecikmesi ve kurumsal yönetim göstergeleri arasındaki ilişki: Bist imalat şirketleri üzerine bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(4), 159-176.
24. Tuan, K., Memiş, M. Ü., Kaygusuz, F. & Chegini, Z. (2020). Audit report delay and audit firm rotation in Turkey. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 29(1), 29-41.
25. Ukoma, A. P. (2020). The effect of audit quality on audit report lag of industrial goods companies in Nigeria. *Journal of African Studies and Sustainable Development*, 3(5), 87-99.
26. Wiyantoro, L. S., & Usman, F. (2018). Audit tenure and quality to audit report lag in banking. *European Research Studies Journal*, 21(3), 417-428.